ΕΚΠΑΙΔΕΥΣΙΣ

ΣΥΓΓΡΑΜΜΑ ΠΕΡΙΟΔΙΚΟΝ ΤΡΙΣ ΤΟΥ ΜΗΝΟΣ ΕΚΔΙΔΟΜΕΝΟΝ

ΤΗΙ ΣΥΜΠΡΑΞΕΙ

ΒΛΑΣΙΟΥ ΣΚΟΡΔΕΛΗ, π. Διευθυντοῦ τοῦ Διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΛΕΞΙΟΥ ΖΑΜΑΡΙΟΥ Διευθυντοῦ τῶν Ζαριφείων Διδασκαλείων ἐν Φιλιππουπόλει, ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΠΑΠΑΣΩΤΗΡΙΟΥ, Διευθυντοῦ τοῦ διδασκαλείου Πελοποννήσου, ΑΡΙΣΤΟΤΕΛΟΥΣ Δ. ΓΡΑΦΕΙΑΔΟΥ, ὑποδ. τοῦ Ὀρφανοτροφείου Χατζηκώστα

ΕΝ ΤΗΙ ΗΜΕΔΑΠΗΙ
συνδρομὴ ἐτησία προπληρωτέα
δραχ. 6

Παρακαλοῦμεν τοὺς καθυστεροῦντας νὰ ἀποστείλωσιν αὐτὴν ἐν συστημένῃ ἐπιστολῇ.

ΥΠΟ
Π. Π. ΟΙΚΟΝΟΜΟΥ
Διδάκτορος τῆς Φιλοσοφίας, καὶ εἰδικῶς τῆς παιδαγωγικῆς, πρώην γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων τοῦ Κράτους, μέλους τακτικοῦ τοῦ ἐν Γερμανίᾳ συλλόγου τοῦ πρὸς διάδοσιν τῆς ἐπιστημονικῆς Παιδαγωγικῆς κλπ.

ΓΡΑΦΕΙΑ: Ὁδὸς Ἀναγνωστοπούλου ἀριθ. 16.

ΕΝ ΤΗΙ ΑΛΛΟΔΑΠΗΙ
Συνδρομὴ ἐτησία προπληρωτέα
φρ. χρ. 7

Ἀποστέλλεται διὰ συστημένης ἐπιστολῆς εἰς μονόγροσσα γραμματόσημα Τουρκίας (5 γρ.) 1 φρ.

Ἀριθ. 24. Ἐν Ἀθήναις τῇ 30 Ἀπριλίου 1895. Ἔτος Γ'.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ: Τὰ Διδασκαλεῖα καὶ τὸ μονοτάξιον σχολεῖον. — Πεσταλότζη, Πῶς ἡ Γερτρούδη διδάσκει τὰ τέκνα της, δευτέρα ἐπιστολή. — Ἡ ἀνέγερσις τῆς προτομῆς τοῦ Ἐρνέστου Κουρτίου ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ὀλυμπίας. — Ἡ φιλοπατρία ἐν τῷ Δημοτικῷ σχολείῳ. — Παιδιαὶ παρ' ἡμῖν. — Ἀκαδημαϊκὸν Διδασκαλεῖον.

ΤΑ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΜΟΝΟΤΑΞΙΟΝ ΣΧΟΛΕΙΟΝ

Πολλάκις ἐν τῇ ἐκπαιδεύσει ἐποιησάμεθα λόγον περὶ τῆς ἐν τοῖς Διδασκαλείοις ἀσκήσεως τῶν μαθητῶν ἐν τῷ λεγομένῳ μονοταξίῳ σχολείῳ, οὗ ὁ μηχανισμὸς λίαν πολύπλοκος ὢν δὲν πρέπει νὰ ἀφίνηται εἰς τὴν ἰδιοτροπίαν ἑκάστου διδασκάλου. Καθίσταται δὲ ἡ ἐν τοιούτῳ σχολείῳ ἄσκησις τῶν μαθητῶν κατὰ τοσούτῳ μᾶλλον ἀναγκαία, καθ' ὅσον τὰ μονοτάξια σχολεῖα ἐν Ἑλλάδι εἶναι καὶ τὰ πολυπληθέστερα καὶ ἐκ τῶν 100 διδασκάλων τῶν κατ' ἔτος ἐκ τῶν Διδασκαλείων ἀπολυομένων τὰ 4/5 αὐτῶν θὰ ἐργασθῶσι ἐν τοιούτοις σχολείοις. Καὶ ἡ πρόδηλος αὕτη ἀνάγκη ἔπρεπε νὰ ἀναγκάσῃ καὶ τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως καὶ τοὺς διευθυντὰς τῶν Διδασκαλείων τοῦ Κράτους νὰ ἐπιστήσωσι ἰδιαιτέρως ἐπὶ τοῦ πράγματος τούτου τὴν προσοχὴν αὐτῶν. Πιστεύομεν ὅτι ἐν τοῖς ἄλλοις Διδασκαλείοις θὰ καθοδηγῶνται ἐπαρκῶς οἱ μαθηταὶ εἰς τοιούτου εἴδους ἀσκήσεις καθ' ὅλον τὸ ἔτος. Θὰ εἶναι δὲ ὄντως ἀλγεινὸν ἂν καὶ ἐν αὐτοῖς παρατηρῆται ὡς πρὸς τοῦτο ὀλιγωρία τις. Ἀλλὰ τί νὰ εἴπωμεν περὶ τοῦ Διδασκαλείου Ἀθηνῶν, ἐν ᾧ οὐδεμία μέχρι τοῦδε εἰς τοιοῦτο σχολεῖον ἄσκησις ἐγένετο τῶν μαθητῶν, προκαλούμενος δὲ ἢ παρακαλούμενος πρὸς τοῦτο ὁ διευθυντὴς τοῦ Διδασκαλείου ἀναβάλλει τὸ πρᾶγμα εἰς τὰς Ἑλληνικὰς Καλένδας; Διὰ τί πράττει τοῦτο; Ἐὰν δὲν ἐσχημάτισεν ἀκόμη γνώμην πῶς ἠμπορεῖ τοιοῦτο σχολεῖον νὰ λειτουργήσῃ, ἂς συμβουλευθῇ ἄλλους, οἵτινες γινώσκουσι τοῦτο, ἂς ὁρίσῃ νὰ ἀσκήσῃ τοὺς τελειοφοίτους τοῦ Διδασκαλείου εἷς ἐκ τῶν τακτικῶν διδασκάλων τοῦ προτύπου σχολείου, ἵνα μὴ ἀπέλθωσιν οὗτοι ἄπειροι τοῦ ἔργου, ὅπερ θὰ ἀσκήσωσι. Εἶναι δὲ γελοῖον τὸ ἀνακοινωθὲν ἡμῖν ὅτι παρακληθεὶς ὁ διευθυντὴς τοῦ ἐν Ἀθήναις Διδασκαλείου νὰ καθοδηγήσῃ τοὺς μαθητὰς εἰς τὸ μονοτάξιον σχολεῖον ἤρξατο καὶ ἐπέρανε τὴν ὁδηγίαν τούτην δι' ἐγκωμίων τοῦ προγράμματος τοῦ σχολείου τούτου. Τὸ γεγονὸς τοῦτο ὑπομιμνήσκει ἡμᾶς παλαιοῦ λογίου, οὗ ἐπικαιροτάτη φαίνεται ἡμῖν ἐνθάδε ἡ χρῆσις· «Οὕτινος τὴν γνῶσιν ἀφῄρηται, τοῦτο ἐπαινεῖ προχειρότατα.» Τὸ Ὑπουργεῖον τῆς Ἐκπαιδεύσεως διέπραξε μεγάλα ἁμαρτήματα περὶ τὰ σχολεῖα, ἀλλὰ τὸ μέγιστον πάντων εἶναι ὅτι εἰσεβίασεν εἰς τὰ Διδασκαλεῖα ἀνθρώπους τοῦτ' αὐτὸ γραμματοδιδασκάλους, οἵτινες οὔτε ἐσκέφθησαν οὔτε εἶναι εἰς κατάστασιν νὰ σκεφθῶσι ποίαν καταστροφὴν φέρουσιν εἰς τὴν ἐκπαίδευσιν τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους καὶ δι' ὅσων διδάσκουσι ἀσυναρτήτων καὶ ἀκαταλήπτων, ἀλλὰ καὶ δι' ὅσων παραλείπουσι μὴ ὄντες εἰς κατάστασιν νὰ ἐπαρκέσωσιν εἰς τὸ μέγεθος τῆς θέσεώς των. Ὁ κομματισμός, ὅστις ἐξήρθρωσε καὶ παρέλυσε τὰς ἐθνικὰς δυνάμεις εἰς πάντας τοὺς κλάδους τῆς διοικήσεως, δὲν ἠθέλησε νὰ σεβασθῇ οὐδὲ τὰ ἐκπαιδευτήρια τὰ ἐθνικὰ

καὶ ἰδοὺ ἔχομεν τὸ πρῶτον Διδασκαλεῖον τοῦ Ἑλληνικοῦ ἔθνους, πρὸς ὃ προσέρχονται ἐκ τῶν ἀπωτάτων μερῶν τοῦ Ἑλληνισμοῦ νὰ μορφωθῶσι διδάσκαλοι τοῦ γένους, εἰς κατάστασιν λίαν ἀξιοθρήνητον. Βεβαίως δὲν ἀναγράφομεν ταῦτα, ἵνα φωτίσωμεν τὴν διάνοιαν τοῦ γενικοῦ ἐπιθεωρητοῦ τῶν δημοτικῶν σχολείων ἢ ἵνα συγκινήσωμεν τὴν καρδίαν αὐτοῦ ὑπὲρ τῶν Διδασκαλείων, διότι ἠξεύρομεν ὅτι οὗτος στερεῖται ἀμφοτέρων, ἀλλ' ἵνα προκαλέσωμεν τὴν προσοχὴν τοῦ Ὑπουργοῦ τῆς Ἐκπαιδεύσεως ἐπὶ παραλείψεων, αἵτινες καθιστῶσιν προβληματικὴν τὴν ὕπαρξιν τῶν Διδασκαλείων. Νομίζομεν δὲ ὅτι ὁ κ. ὑπουργὸς θὰ πράξῃ ἀρίστην πρᾶξιν, ἐὰν διατάξῃ τηλεγραφικῶς πάντα τὰ Διδασκαλεῖα τοῦ Κράτους νὰ ἀσκήσωσιν ἐπὶ μῆνα τοὐλάχιστον τοὺς τελειοφοίτους μαθητὰς εἰς τὸ μονοτάξιον σχολεῖον καὶ ὅτι οὐδεὶς τῶν μαθητῶν τούτων θὰ ἀπολυθῇ, ὅστις δὲν γινώσκει καλῶς τὸν μηχανισμὸν τοῦ μονοταξίου δημοτικοῦ σχολείου. Μάλιστα δὲ δύναται νὰ δηλώσῃ ὅτι ἐφέτος ἐν ταῖς πρακτικαῖς ἐξετάσεσι πρὸ παντὸς τὸ Ὑπουργεῖον θὰ ἐπιβλέψῃ διὰ τῶν ἐποπτῶν του εἰς τὸ εἶδος τοῦτο τῶν ἀσκήσεων. Πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον εἶναι καὶ τὸ ἀπὸ 6 Μαΐου 1880 Β. Διάταγμα περὶ κανονισμοῦ τῶν ἀπολυτηρίων ἐξετάσεων, ὅπερ ἐν ἄρθρῳ 2 λέγει: «Αἱ θεωρητικαὶ ἐξετάσεις ἄρχονται τὴν 25 Μαΐου ἑκάστου ἔτους, αἱ δὲ πρακτικαὶ τὴν 25 Ἰουνίου, **ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν μαθητῶν εἰς πρακτικὴν ἄσκησιν ἀσχολουμένων**. Τὸ Διάταγμα τοῦτο δυστυχῶς δὲν ἠξεύρομεν διὰ τίνα λόγον δὲν τηρεῖται, μανθάνομεν δὲ ὅτι καὶ ἐφέτος καταβάλλονται παντοῖαι προσπάθειαι, ἵνα μὴ γίνωσιν, αἱ μισηταὶ ἀσκήσεις, αἵτινες ἀπαιτοῦσι γνῶσιν ἀκριβῆ τοῦ πράγματος καὶ ἐξελέγχουσι τοὺς ἀμαθεῖς καὶ ἀνικάνους. Ὁ κ. Ὑπουργός, ἂν νομίζῃ ὅτι εἶναι δίκαιον νὰ γίνωσιν ἀσκήσεις, ἃς μὴ δώσῃ ἄδειαν εἰς τὰ Διδασκαλεῖα νὰ ἐπισπεύσωσι τὴν ἀπόλυσιν τῶν τελειοφοίτων καὶ ἃς διατάξῃ νὰ τηρηθῇ ἀκριβῶς τὸ Β. Διάταγμα. Ἂν ὅμως νομίζῃ ὅτι οἱ διδάσκαλοι δὲν εἶναι κακὸν νὰ ἀπολύωνται ἐκ τῶν Διδασκαλείων ἀμαθεῖς καὶ ἀκατάρτιστοι, ἃς διατάξῃ τὴν ταχεῖαν ἐφοδίασιν τῶν διδασκάλων μὲ διπλώματα παιδαγωγικὰ καὶ μεθοδικά, ἵνα ἔχοντες τοὺς τύπους διορισθῶσι τοιοῦτοι ὄντες διδάσκαλοι πρὸς παραμόρφωσιν τοῦ ἑλληνικοῦ λαοῦ.

ΠΕΣΤΑΛΟΤΖΗ

ΠΩΣ ΔΙΔΑΣΚΕΙ Η ΓΕΡΤΟΥΔΗ ΤΑ ΤΕΚΝΑ ΤΗΣ

Ἐπιστολὴ δευτέρα.

(συνέχεια ἴδε Ἐκπαίδευσιν Γ. σελ. 68).

Ἐν Βουργδόρφῃ ἀπέκαμον τάχιστα, ὡς καὶ ἐν Στάντσῃ. Ἄκουσον φίλε μου! Ἐὰν δὲν δύνασαι μόνος ἄνευ ξένης βοηθείας νὰ σηκώσῃς λίθον, μὴ κάμῃς οὐδὲ ἐπὶ μίαν στιγμὴν δοκιμὴν πρὸς τοῦτο ἄνευ τῆς βοηθείας ταύτης. Ἐγὼ ἔπραττον ἀσυγκρίτως ἀνώτερα τῶν ὅσων ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ πράττω καὶ οἱ ἄνθρωποι ἐνόμιζον ὅτι ἤμην ὑποχρεωμένος νὰ πράττω περισσότερα τῶν ὅσων ἔπραττον. Ἀπὸ πρωΐας μέχρι τῆς νυκτὸς εἰργαζόμην ἀδιακόπως ἐν τῷ σχολείῳ καὶ ἔπαθον τὸ στῆθος, ὥστε διέτρεξα ἄλλην μίαν φορὰν τὸν ἔσχατον κίνδυνον.

Εἰς τοιαύτην θέσιν εὑρισκόμην, ὅτε ὁ θάνατος τοῦ Φισχήρου ἔφερε πρὸς ἐμὲ τὸν διδάσκαλον Κρούσιον, δι' οὗ ἐγνώρισα καὶ τὸν Τόβλερον καὶ Βοῦσιον οἵτινες συνηνώθησαν μετά τινας ἑβδομάδας μεθ' ἡμῶν. Ἡ συνδρομὴ τῶν ἀνδρῶν τούτων μὲ ἔσωσε καὶ προεφύλαξε τὸ ἔργον μου ἀπὸ προώρου θανάτου, εἰς ὃν θὰ ὑπέκυπτε, πρὶν ἀκόμη ζήσῃ καὶ εὐδοκιμήσῃ. Καὶ ὅμως ὁ κίνδυνος τῆς ἀποτυχίας τοῦ ἔργου μου ἐξηκολούθει πάντοτε νὰ ὑπάρχῃ μέγας, καὶ διὰ τοῦτο, ὁσάκις ἐνεφανίζετο κρίσιμος στιγμή δὲν ἐδίσταζον τὰ πάντα χάριν τοῦ ἔργου μου νὰ θυσιάζω οὐ μόνον χρήματα, ἀλλὰ καὶ τὴν ὕπαρξίν μου αὐτήν. Εἶχον φθάσῃ εἰς τὸ σημεῖον, ὥστε νὰ ἀπελπισθῶ καὶ αὐτὸς ὅτι θὰ ἴδω πραγματοποιούμενον τὸ ὄνειρόν μου, ὅπερ ἔπνιξε τὴν ζωήν μου καὶ ἡ ἀπελπισία αὕτη μὲ διέθεσε τοιουτοτρόπως, ὥστε νὰ πράττω πράγματα, τὰ ὁποῖα καὶ καθ' ἑαυτὰ καὶ ὑπὸ οἰκονομικὴν ἔποψιν κρινόμενα ἦσαν σχεδὸν παράλογα, καὶ ἡ φορὰ τῶν πραγμάτων καὶ αἱ διαρκεῖς μου ἀποτυχίαι καὶ τὰ παρ' ἀξίαν βάσανά μου, τὰ ὁποῖα προσέβαλον καιρίως τοὺς πόθους μου μὲ ἔρριπτον εἰς τὸ βάραθρον ἐσωτερικῆς ἀγριότητος, καθ' ἣν στιγμὴν ἐξωτερικῶς ἤρχισα νὰ προσεγγίζω πράγματι εἰς τὸν σκοπόν μου.

Ἡ βοήθεια ἣν παρὰ τῶν ἀνδρῶν τούτων λαμβάνω πρὸς πάντας τοὺς σκοπούς μου, θὰ μὲ σώσῃ καὶ οἰκονομικῶς καὶ ἠθικῶς. Ἡ ἐντύπωσις, τὴν ὁποίαν ἡ κατάστασίς μου καὶ αἱ ἐργασίαι μου ἐποίησαν εἰς αὐτοὺς καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς συνδέσεως ἐμοῦ πρὸς τοὺς ἄνδρας τούτους εἶναι σπουδαιότατα πρὸς τὴν μέθοδον μου καὶ διαφωτίζουσι τὰς ψυχολογικὰς αὐτῆς βάσεις εἰς μέγαν βαθμὸν καὶ διὰ τοῦτο δὲν ἠδυνάμην νὰ παρέλθω ἐν σιγῇ πῶς οὗτοι συνεδέθησαν πρὸς ἐμέ.

Ὁ Κρούσιος, τὸν ὁποῖον πρῶτον τῶν ἄλλων ἐγνώρισα, ἤσκησε κατὰ τὴν νεότητά του διαφορώτατα ἐπαγγέλματα, ὥστε εἶχε ποικίλην ἄσκησιν καὶ τριβὴν λάβῃ, ἥτις πολλάκις παρὰ τῇ κατωτέρᾳ τάξει τῆς κοινωνίας χρησιμεύει ὡς βάσις πνευματικῆς ἀνωτέρας μορφώσεως καὶ καθιστᾷ τοὺς οὕτω μορφωθέντας ἀνθρώπους ἱκανοὺς πρὸς ποικίλα ὑψηλότερα καὶ γενικώτερα ἔργα.

Ἤδη κατὰ τὸ δωδέκατον καὶ δέκατον τρίτον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔστελλεν αὐτὸν πολλάκις ὁ πατήρ του, ὅστις ἤσκει μικρὸν ἐμπόριον, μακρὰν εἰς ἀπόστασιν πολλῶν ὡρῶν μὲ δώδεκα ἕως δεκαεξ εἰκοσάφραγκα διὰ νὰ ἀγοράζῃ πραγματείας, ἐνόνων ἐν τῷ ἔργῳ τούτῳ καὶ τὸ ἔργον τοῦ ἐμπόρου καὶ τὸ ἔργον τοῦ παραγγελιοδόχου. Κατόπιν πλὴν τούτου εἰργάσθη καὶ ὡς ὑφαντὴς καὶ ὡς μισθωτός. Κατὰ δὲ τὸ δέκατον ὄγδοον ἔτος τῆς ἡλικίας του ἔγινε διδάσκαλος ἐν τῇ πατρίδι του Γάϊς ἄνευ οὐδεμιᾶς πρὸς τοῦτο προπαρασκευῆς. Τότε δὲν ἐγίνωσκεν, ὡς ὁ ἴδιος ὁμολογεῖ, οὐδὲ τὰ ὀνόματα τῶν μερῶν τοῦ λόγου. Περὶ ἄλλων σπουδαιοτέρων οὐδεὶς δύναται νὰ γίνῃ λόγος, ἀφ' οὗ μόνον τὴν διδασκαλίαν του δημοτικοῦ σχολείου τῆς πατρίδος του εἶχεν ἀκούσῃ, ἥτις περιωρίζετο ἀποκλειστικῶς εἰς τὴν ἀνάγνωσιν, γραφὴν καθ' ὑπόδειγμα, ἀποστήθησιν τῆς κατηχήσεως καὶ τὰ παρόμοια. Ἀλλ' ὁ μετὰ τῶν παιδίων βίος ἔτερπεν αὐτὸν καὶ ἤλπιζεν ὅτι ἡ θέσις αὕτη θὰ ἐχρησίμευεν εἰς αὐτὸν νὰ ἀποκτήσῃ καὶ μόρφωσιν καὶ γνώσεις, τῶν ὁποίων τὴν ἔλλειψιν ἠσθάνετο μετὰ λύπης, ὅταν ἐστέλλετο νὰ ἀγοράσῃ πραγματείας καὶ ἐλάμβανε παρὰ πολλῶν νὰ ἐκτελέσῃ παραγγελίας διαφόρους. Ἐπειδὴ τότε παρήγγελλον εἰς αὐτὸν νὰ προμηθεύῃ αὐτοῖς ὑγρὰ χημικὰ ἢ ἄλλα πράγματα, ἀμμονίαν, βόρακα καὶ μυρία ἄλλα, ὧν τὰ ὀνόματα οὐδέποτε εἶχεν ἀκούσῃ πρότερον ἐν τῷ βίῳ του καὶ ἃ ὤφειλε πάντα μέχρι τῆς ἐλαχίστης παραγγελίας νὰ ἐκτελέσῃ ὢν ὑπεύθυνος καὶ διὰ τὴν ἀπώλειαν τοῦ λεπτοῦ, ἡ ἀνάγκη αὕτη τὸν ἔκαμε νὰ αἰσθανθῇ πόσον χρήσιμον πρᾶγμα εἶναι δι' ἕκαστον παιδίον νὰ ἀποκτήσῃ τὴν ἀπαιτουμένην εὐχέρειαν καὶ εἰς τὴν γραφὴν καὶ εἰς τὴν λογιστικὴν καὶ εἰς τὴν ἀνάγνωσιν καὶ εἰς παντὸς εἴδους ἀσκήσεις τῆς μνήμης ἀκόμη δὲ καὶ εἰς τὸ ἐκφράζεσθαι, ὥστε νὰ μὴ δυσκολεύνται κατόπιν εἰς τὸ ἔργον του, ὡς συνέβη τοῦτο εἰς αὐτὸν ἀσκοῦντα πενιχρόν τι ἔργον.

Ἤδη κατὰ τὰς πρώτας ἑβομάδας ἐνεγράφησαν περὶ τοὺς 100 μαθητὰς εἰς τὸ σχολεῖόν του. Ἀλλὰ πῶς νὰ ἀπασχολῇ πάντας τούτους τοὺς μαθητὰς προσηκόντως, τί νὰ διδάσκῃ αὐτοὺς καὶ πῶς νὰ τηρῇ αὐτοὺς ἐν τάξει, τοῦτο ἦτο ἔργον ἀνώτερον τῶν δυνάμεών του. Μέχρι τοῦδε διδάσκειν ἐθεώρει τὸ συλλαβίζειν, ἀναγινώσκειν, τὸ ἀπὸ στήθους λέγειν, τὸ κατὰ σειρὰν ἐξετάζειν τοὺς μαθητὰς λέγοντας τὸ μάθημά των ἀπὸ στήθους καὶ τὸ δέρειν μὲ τὴν ῥάβδον, ἐὰν δὲν ἔμαθον τὴν ἀποστήθισιν. Ἀλλ' ἐνεθυμεῖτο ἐκ τῆς παιδικῆς του πείρας ὅτι κατὰ τοιαύτην διδασκαλίαν οἱ πλεῖστοι τῶν μαθητῶν τὸν πλεῖστον χρόνον κάθηνται ἀργοὶ ἐν τῷ σχολείῳ καὶ κατ' ἀνάγκην ὑπὸ τῆς ἀργίας διαπράττουσι παντὸς εἴδους μωρίας καὶ ἀνηθικότητας· ὅτι οὕτω παρέρχεται ὁ πολυτιμότατος μαθητικὸς αὐτῶν χρόνος μάτην καὶ ἡ βλάβη ἡ προσγινομένη εἰς τοὺς μαθητὰς ἐκ τοιούτου συστήματος ἐκπαιδεύσεως εἶναι ἀσυγκρίτως μείζων τῶν ὠφελειῶν, ἃς τυχὸν τοῦτο ἀπεργάζεται εἰς αὐτούς.

Ὁ ἱερεὺς τοῦ χωρίου ὀνόματι Σχεῖσος, ὅστις δραστηρίως ἐπολέμει τὸ μηχανικὸν σύστημα τῆς διδασκαλίας, προσῆλθεν εἰς τὸν Κρούσιον ἐπίκουρος κατὰ τὰς πρώτας ὀκτὼ ἑβδομάδας τῆς διδασκαλίας. Διήρεσαν εὐθὺς ἐν ἀρχῇ τοὺς μαθητὰς εἰς τρία τμήματα. Ἡ διαίρεσις αὕτη ὡς καὶ τὰ νέα ἀναγνωσματάρια, ἅπερ πρὸ ὀλίγου εἰσήχθησαν εἰς τὸ σχολεῖον, κατέστησαν δυνατὴν τὴν συνδιδασκαλίαν πολλῶν παίδων ἐν τῷ μαθήματι τοῦ συλλαβισμοῦ καὶ τῆς ἀναγνώσεως καὶ διευκόλυνε πολὺ περισσότερον ἢ ὅσον πρότερον ἦτο δυνατόν, τὴν ἀπασχόσιν πάντων τῶν μαθητῶν.

Ὡσαύτως ἐδάνεισεν ὁ ἱερεὺς εἰς τὸν διδάσκαλον καὶ βιβλία χρήσιμα εἰς τὴν ἀνάπτυξίν του καὶ μίαν καλλιγραφίαν, ἣν ὁ Κρούσιος ἀντέγραψε πλέον ἢ ἑκατοντάκις, ἵνα διορθώσῃ τὴν γραφήν του κατὰ τὸ ὑπόδειγμα. Καὶ οὕτως κατέστη ἱκανὸς νὰ ἐκπληροῖ τὰς κυριωτέρας τῶν γονέων ἀξιώσεις. Ἀλλ' αὐτὸς ἐν τούτοις δὲν ἔμενε εὐχαριστημένος. Δὲν ἤθελε νὰ διδάσκῃ τοὺς μαθητάς μόνον ἀνάγνωσιν καὶ γραφήν, ἤθελε νὰ μορφώνῃ καὶ τὸν νοῦν αὐτῶν.

Τὸ νέον ἀναγνωσματάριον, τὸ ὁποῖον ὁ αἰδεσιμώτατος ἱερεὺς ἐσύστησεν εἰς τὸ σχολεῖον, περιεῖχε θρησκευτικὰ τεμάχια, καὶ ῥητὰ θρησκευτικά, γνώμας ἐκ τῆς φυσικῆς

φυσικῆς ἱστορίας, γεωγραφίην, τὸ πολίτευμα τῆς χώρας κτλ. Κατὰ τὴν ἄσκησιν δὲ τῶν μαθητῶν εἰς τὴν ἀνάγνωσιν παρετήρει ὁ Κρούσιος πῶς ὁ ἱερεὺς ἔκαμνεν ἐρωτήσεις εἰς τοὺς μαθητὰς περὶ παντὸς τεμαχίου, ὅπερ ἀνέγνωσεν, διὰ νὰ ἴδῃ, ἂν ἐνόησαν τὸ ἀναγνωσθέν. Τὸ αὐτὸ ἐπεχείρησε καὶ ὁ Κρούσιος καὶ κατώρθωσε νὰ καταστήσῃ εἰς τοῦς πλείστους τῶν μαθητῶν του καταληπτὸν τὸ περιεχόμενον τοῦ ἀναγνωσματαρίου. Τοῦτο δὲ κατωρθώθη, διότι τὰς ἐρωτήσεις του κατὰ τὸ παράδειγμα τοῦ καλοῦ Χουκιέρου ἐν τῇ ἱερᾷ του ἱστορίᾳ, ἐκανόνιζε κατὰ τὰς ἐν τῷ βιβλίῳ ὑπαρχούσας ἀποκρίσεις καὶ οὐδεμίαν ἄλλην περιέμενε ἢ ἀπήτει ἐρώτησιν ἢ ἐκείνην κατὰ λέξιν, ἥτις ὑπῆρχε γεγραμμένη ἐν τῷ βιβλίῳ, πρὶν διατυπωθῇ ἡ ἐρώτησις ἡ μέλλουσα νὰ προκαλέσῃ τὴν ἀπόκρισιν. Ἀκριβῶς κατώρθου τὸ πρᾶγμα, διότι ἐν τῇ ἐργασίᾳ ταύτῃ οὐδεμίαν ἔκαμνε ἀληθῆ τῆς διανοίας ἄσκησιν. Ἐνταῦθα δὲῃ τέον ὅτι ἡ ἀρχικὴ διδακτικὴ μέθοδος, ἣν καλοῦσι κατηχητικήν, κυρίως οὐδέποτε ἐγένετο πρὸς ἄσκησιν τῆς διανοίας. Αὕτη εἶναι ἁπλῆ ὀνοματικὴ ἀνάλυσις προτάσεων περιπεπλεγμένων καὶ ἔχει ἀξίαν ὡς μέσον προπαρασκευαστικὸν πρὸς βαθμιαίαν τῶν ἐννοιῶν διασάφησιν, διότι προσάγει εἰς τοὺς ὀφθαλμοὺς τοῦ παιδὸς ἑκάστην λέξιν καὶ πρότασιν χωριστὰ πρὸς μείζονα ἐντύπωσιν. Ἡ δὲ Σωκρατικὴ μέθοδος ἐσχάτως ἐπὶ τῶν ἡμερῶν ἡμῶν συνανεμίχθη μὲ τὴν κατηχητικήν, ἥτις ἀρχικῶς ἀνεφέρετο μόνον εἰς τὰ ἱερὰ μαθήματα. (ἀκολουθεῖ)

Η ΑΝΕΓΕΡΣΙΣ ΤΗΣ ΠΡΟΤΟΜΗΣ ΤΟΥ ΕΡΝΕΣΤΟΥ ΚΟΥΡΤΙΟΥ ΕΝ ΤΩΙ ΜΟΥΣΕΙΩΙ ΤΗΣ ΟΛΥΜΠΙΑΣ [1])

Χίλια περίπου ἔτη ἔκειτο ἡ Ὀλυμπία κεχωσμένη ὑπὸ τῆς ἄμμου τοῦ Κλαδέου καὶ τῶν χωμάτων τοῦ Κρονίου. Πρῶτος πρὸς ἀνασκαφὴν αὐτῆς ἔδωκεν ἀφορμὴν ὁ Γάλλος ἀρχαιολόγος Μοντφωκών, ὅστις ἐν ἔτει 1723 προτρέπει τὸν καθολικὸν ἐπίσκοπον Κερκύρας νὰ προβῇ εἰς ἀρχαιολογικὰς ἀνασκαφὰς καὶ ἀλλαχοῦ καὶ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ὅπου πιστεύει ἡ γῆ κρύπτει πλῆθος ἀρχαίων μνημείων. Ἀλλ' οἱ λόγοι τοῦ Μοντφωκῶνος οὐδὲν κατώρθωσαν.

Δεύτερος ἐνθουσιώδης τῆς ἀρχαιότητος λάτρις ὁ Βίνκελμαν συνεβούλευσε νὰ γίνῃ τῆς Ὀλυμπίας ἀνασκαφή, «ἐξ ἧς πλείονα ἢ ὅσα φανταζόμεθα θὰ ἐξαχθῶσι κειμήλια, δι' ὧν νέον θὰ ἀνατείλῃ εἰς τὴν ἐπιστήμην φῶς». Ἀλλὰ καὶ τοῦ Βίνκελμαν οἱ λόγοι ἐλησμονήθησαν καὶ οὐδεμία ἀνασκαφὴ ἐγένετο πλὴν μικρᾶς τινος ἀνασκαφᾶς τῶν Γάλλων ἐν ἔτει 1829 γενομένης, καθ' ἣν ἀνευρέθησαν μετόπαι τινες τοῦ ναοῦ τοῦ Διὸς φυλαττόμεναι νῦν ἐν τῷ μουσείῳ τοῦ Λούβρου.

Ἡ ἀληθὴς δόξα τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Ὀλυμπίας ἐπεφυλάσσετο εἰς τὸν καθηγητὴν τοῦ Βερολίνου Ἐρνέστον Κούρτιον. Οὗτος ἐν ἔτει 1837 ἦλθεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ μὲ τὸν μέγαν ἀρχαιολόγον Ο. Μύλλερον, περιηγήθη πολλὰ μέρη τῆς Ἑλλάδος, ὁπόθεν ἐπανελθὼν διωρίσθη καθηγητὴς τῶν κλασσικῶν γλωσσῶν καὶ τῆς ἀρχαιολογίας ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ τοῦ Βερολίνου, προσελήφθη δὲ καὶ διδάσκαλος τοῦ τότε πρίγκιπος Φρειδερίκου Γουλιέλμου, τοῦ προώρως ἀποθανόντος κατόπιν αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, τοῦ πατρὸς τῆς ἡμετέρας πριγκιπίσσης Σοφίας.

Ἐν ἔτει 1852 ἐν Βερολίνῳ ἐξεφώνησε ὁ Κούρτιος λόγον περὶ Ὀλυμπίας γοητεύσαντα τοὺς ἀκροατάς, ἐν οἷς ἦτο καὶ ὁ βασιλεὺς τῆς Πρωσσίας καὶ ὁ πρίγκιψ Φρειδερίκος. Ὁ βασιλεὺς θλίβων ὑπὸ χαρᾶς τὴν χεῖρα τοῦ ῥήτορος εἶπε· «Μοῦ ἔρχεται μὲ τὸ κουτὶ νὰ σταθῶ εἰς τὴν θύραν καὶ νὰ ἀρχίσω τὸν ἔρανον». Ὁ δὲ πρίγκιψ Φρειδερίκος εἶπε· «Ὅταν ἔλθῃ ἡ κατάλληλος ὥρα, θὰ μὲ εὕρῃς προθυμότατον νὰ συνδράμω τὸ ἔργον. Ἐκ τοῦ θαυμασίου τούτου λόγου ἂς ἀκούσωμεν ὀλίγους στίχους.

«Καὶ πάλιν ὁ Ἀλφειὸς σκορπίζει καὶ ἄμμον καὶ ἰλὺν εἰς τὸ ἱερὸν τῆς τέχνης ἔδαφος. Καὶ ὑπὸ ἐνθουσιασμοῦ καὶ πόνου ἐρωτῶμεν Πότε θὰ ἀνοίξῃ τοὺς κόλπους του τὸ ἔδαφος τοῦτο, ἵνα ἴδωμεν τὰ ἔργα τῶν ἀρχαίων ; Ὅτι ἐκεῖ κεῖται εἰς τὰ σκοτεινὰ βάθη τῆς γῆς, ἀποτελεῖ μέρος τῆς ζωῆς ἡμῶν. Ἐὰν ἄλλου θεοῦ ἀπόστολοι ἐπορεύθησαν εἰς τὸν κόσμον καὶ ἐκήρυξαν ὑψηλοτέραν εἰρήνην τῆς Ὀλυμπιακῆς ἐκεχειρίας, ἡ Ὀλυμπία ἐν τούτοις μένει ἡμῖν ἱερά, ἐκ τῶν παλαιῶν ἃς παραλάβωμεν καὶ ἡμεῖς, οὓς φωτίζει νῦν καθαρώτερον φῶς, τὸν ἐνθουσιασμόν, τὴν τὰ πάντα καταφρονοῦσαν ἀγάπην χάριν τῆς πατρίδος, τὴν ἀφοσίωσιν εἰς τὴν τέχνην, τὴν χαρὰν τὴν οὐδέποτε καταβαλλομένην ὑπὸ τῶν θλίψεων τῆς ζωῆς».

Ἦλθε δὲ ἡ κατάλληλος στιγμή, ἣν ὑπεσχέθη τότε ὁ πρίγκηψ Φρειδερίκος μετὰ 22 μόλις ἔτη, ὅτε ἡ Γερμανία, δαφνοστεφής, μεγάλη, ἡνωμένη πᾶσα εἰς μίαν αὐτοκρατορίαν ἐνεθυμήθη τοὺς νικητὰς τῆς Ὀλυμπίας καὶ παρεχώρησε 1 ἑκατομμύριον δραχμῶν πρὸς ἀνασκαφὴν τῆς χώρας. Ἡ εὐχὴ τοῦ Κουρτίου, ὅστις διωρίσθη γενικὸς διευθυντὴς τῆς ἀνασκαφῆς ἐξεπληρώθη καὶ ἡ ἐπιστήμη τῆς καλλιτεχνίας ἐπροικίσθη μὲ νέα ἔργα, μὲ νέα ἀριστουργήματα Ἑλληνικῆς μεγαλοφυΐας. Καὶ οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Γερμανοὶ μαθηταὶ καὶ φίλοι καὶ θαυμασταὶ τοῦ Κουρτίου ἠθέλησαν νὰ ἀποτίσωσι φόρον εὐγνωμοσύνης εἰς τὸν Κούρτιον καὶ ἀπεφάσισαν κοινῷ ἐράνῳ νὰ κατασκευασθῇ ἡ προτομὴ αὐτοῦ καὶ νὰ στηθῇ εἰς τὸ μουσεῖον τῆς Ὀλυμπίας. Τῇ 9 Ἀπριλίου ἀπεφασίσθη νὰ γίνωσι τοῦ μνημείου τὰ ἀποκαλυπτήρια καὶ πάντα τὰ ἐπιστημονικὰ σωματεῖα τῆς Ἑλλάδος προσεκλήθησαν ὑπό τε τῆς Ἑλληνικῆς Κυβερνήσεως καὶ ὑπὸ τοῦ διευθυντοῦ τῆς Γερμανικῆς ἀρχαιολογικῆς σχολῆς ὡς καὶ πᾶσαι αἱ ξέναι ἀρχαιολογικαὶ σχολαὶ ἐν Ἑλλάδι νὰ μετάσχωσι τῆς ἑορτῆς. Ἡ ἑορτὴ ἐγένετο ἐν μεγάλῃ συρροῇ κόσμου καὶ μετὰ τῆς πρυσηκούσης ἐπισημότητος. Λόγοι κατὰ τὰ ἀποκαλυπτήρια ἐξεφωνήθησαν ἕξ, ὧν εἷς Ἑλληνιστὶ ὑπὸ τοῦ γενικοῦ ἐφόρου τῶν ἀρχαιοτήτων κ. Καββαδίου, ἐξαίροντος τὴν σημασίαν τῶν ἀνασκαφῶν καὶ ἐγκωμιάσαντος τὸν Κούρτιον. Μετὰ δὲ τὴν ἑορτὴν τῶν ἀποκαλυπτηρίων ἐδόθη γεῦμα πρὸς τιμὴν τοῦ Κουρτίου, ἔνθα παρεκάθισαν περὶ τὰ 100 πρόσωπα Γερμανοί, Ἄγγλοι, Γάλλοι, Ἀμερικανοὶ καὶ Ἕλληνες. Κατὰ τὸ γεῦμα, ὡς συνηθίζεται εἰς τοιαῦτα ἐπίσημα γεύματα, ἐγένοντο πολλαὶ προπόσεις ὑπὲρ τοῦ βασιλέως ἡμῶν, ὑπὲρ τοῦ αὐτοκράτορος τῆς Γερμανίας, ὑπὲρ τῶν φιλελλήνων, ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος, ἄλλοι μὲν Γερμανιστί, ἄλλοι δὲ Γαλλιστί, ἄλλοι δὲ καὶ Ἑλληνιστί. Τῆς ἑορτῆς δὲ ταύτης μετέσχε καὶ ὁ συντάκτης τῆς Ἐκπαιδεύσεως κ. Π. Π. Οἰκονόμου, ἀπεσταλμένος ὑπὸ τῆς ἐπιστημονικῆς ἑταιρείας μετὰ τριῶν ἄλλων ὡς ἀντιπρόσωπος αὐτῆς, ὅστις ἔκαμεν πρόποσιν ἐν Γερμανικῇ γλώσσῃ ὑπὲρ στενοτέρας συνδέσεως Γερμανῶν καὶ Ἑλλήνων ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Ἑλληνισμοῦ. Χάριν δὲ τῶν ἀναγνωστῶν τῆς Ἐκπαιδεύσεως δημοσιεύομεν τὴν πρόποσιν ταύτην γερμανιστὶ καὶ ἑλληνιστὶ ἔχουσαν ὧδε·

Die wissenschaftliche Gesellschaft zu Athen, deren Ehrenmitglied der gefeierte Weise ist, hielt es für ihre grosse Pflicht am Jubelfeste dieses Tages theilzunehmen und ihre Hochachtung für den grossen Gelehrten mit aller Anerkennung seines Verdienstes zu erweisen. Mit Bewunderung sehen wir den grossen Ernst und die unbeugsame Ausdauer, mit welcher deutsche Gelehrte Hellenisches Denken und Wollen, Hellenisches Thun und Treiben zu ermitteln suchen und sich aneignen und die Resultate ihrer mühsamen Forschung durch Wort und Schrift ihrem Volke zur Veredelung verbreiten. Es ist keine Uebertreibung, wenn ich sage, dass der Hellenismus in Deutschland seine Culturstätte gefunden hat, wo er immer tiefere Wurzeln schlägt, grössere Zweige treibt und immer seine, die Völker verjüngenden und veredelnden Früchte trägt ; dass man dort Hellenen der guten Zeit trifft, wie man gleich dieselben erkennt an der Energie des Denkens und Wollens, an ihrer Freude an das Wahre, Schöne und Edle, an ihrer Begeisterung für das Ewige und Übermenschliche, an ihrem ganzen Thun und Lassen. Isokrates sagt in Panegyrikos folgendes : Unsere Stadt hat geleistet, dass der Name Hellene kein Zeichen der Raçe, sondern der Gesinnung sei, so dass Hellenen diejenigen heissen, welche mehr unserer Bildung als unseres Blutes theilhaftig sind.» Wenn Isokrates das richtige, wie ich glaube, getroffen hat, welcher Andere kann darauf grössere Ansprüche haben, ein Hellene sogar einOlympier genannt zu werden, als Ernst Curtius, der sein ganzes Leben Griechenland gewidmet und darin grosses geleistet hat, dessen Gesinnung, Lebensernst, idealle Schwung, die Anmuth in Wort und Schrift uns an die besten Zeiten unserer Vorfahren erinnern ? Aus diesem Grunde ist die Errichtung eines Curtiusdenkmales im Peloponeses und zwar in Olympia, wo ehemals nur Hellenen gestattet wurde, ihre Statuen zu errichten, eine sich von selbst verstehende Sache. Wir Griechen sind stolz darauf, so wie wir den Geist von Curtius besitzen, auch ein Ebenbild von ihm, das niemals altert und niemals verschwindet, zu haben. Für die Deutschen mag das Bild ein Zeichen der Pietät für den grossen Archaeolog und Historiker sein, für uns aber ist es noch mehr, es ist der Ausdruck der Gegenliebe und Dankbarkeit für Curtius, welcher immerwährend unser Land als sein eigenes geliebt, welcher die Topographie und Geschiche desselben mit Gründlichkeit und Anmuth dargestellt und uns verholfen hat, unser Land besser zu kennen und mehr zu lieben. Deshalb sind wir alle hieher versammelt, unsere deutschen Gleichgesinnten zu begrüssen und mit denselben, sowie auch mit den hochgeschätzten Gelehrten anderer uns sehr freundlichen Nationen, verbunden innigst im Geiste des Hellenismus, die Aufstellung des Curtiusdenkmales zu feiern. Ernst Curtius gehört nicht bloss den Deutschen, er gehört auch den Griechen. Möge der Hellenische Geist, der die Deutschen durchdringt und erwärmt, dieselben immer günstiger für uns und für unser Land praedisponiren. Das wird uns allen zu Statten kommen. Als Vorbild aber und Bahnbrecher einer solchen, aus dem echten Hellenischen Geiste hervorfliessenden Verbindung, lasst uns, meine Herrn, den gefeierten Ernst Curtius ansehen, dessen Bildsäule in Olympia über seine Hellenische Gesinnung und seine Sympathie für Griechenland auf immer Zeugniss ablegen wird. In

1) Ἐκτενῆ περιγραφὴν τῆς Ὀλυμπίας θὰ δημοσιεύσωμεν ἐν τῷ ἑπομένῳ φύλλῳ τῆς «Ἐκπαιδεύσεως.»

solchem Sinne und mit solcher Hoffnung bitte ich Sie alle eine Toast auf Curtius auszubringen. Ernst Curtius soll hoch leben !

« Ἡ ἐν Ἀθήναις ἐπιστημονικὴ ἑταιρεία, ἧς εἶναι ἑταῖρος καὶ ὁ περὶ οὗ ἡ σήμερον ἐυρτὴ σοφός, ὑπέλαβεν ὡς μέγα αὐτῆς καθῆκον νὰ μετάσχῃ τῆς πανηγύρεως ταύτης καὶ νὰ ἐκδηλώσῃ τὰ πρὸς τὸν διαπρεπῆ ἄνδρα αἰσθήματα αὐτῆς. Μετὰ θαυμασμοῦ ἀείποτε προσβλέπομεν πρὸς τοὺς Γερμανοὺς σοφούς, οἵτινες ἐπιμελέστατα καὶ καρτερικώτατα ἐξακριβοῦσι καὶ προσοικειοῦνται τί οἱ Ἕλληνες διενοήθησαν καὶ ἔπραξαν, τί ὡς κανόνα τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ πρέποντος καθιέρωσαν καὶ τὰ ἀποτελέσματα τῆς ἐπιπόνου ταύτης ἐρεύνης φιλοτιμοῦνται νὰ μεταδώσώσιν εἰς τοὺς ἑαυτῶν συμπολίτας καὶ διὰ τοῦ λόγου καὶ διὰ τῆς γραφῆς πρὸς ἐξευγενισμὸν αὐτῶν. Καὶ νομίζομεν ὅτι δὲν εἶναι ὑπερβολή, ἐὰν διϊσχυρισθῶμεν ὅτι ὁ Ἑλληνισμὸς ἐν Γερμανίᾳ ἔτυχεν μᾶλλον ἀγαθῆς γῆς, ὅτι ἐκεῖ ἔρριψε βαθυτέρας ρίζας, ἀπέκτησεν ἀμφιλαφεστέρους κλῶνας καὶ παρήγαγεν ἀφθονωτέρους καρπούς, δι' ὧν οἱ λαοὶ ἀνανεοῦνται καὶ ἐξευγενίζονται. Ἐκεῖ συναντῶμεν Ἕλληνας τῶν καλῶν χρόνων τῆς Ἑλλάδος, οὓς τάχιστα ἀναγνωρίζομεν ὡς τοιούτους ἐκ τῆς ὀξύτητος τῆς διανοίας, ἐκ τῆς ἰσχύος τῆς βουλήσεως, ἐκ τοῦ εὐγενοῦς αὐτῶν φρονήματος, ἐκ τῆς ἀγάπης, ἣν ἔχουσι πρὸς τὸ καλὸν καὶ ὑπερκόσμιον. Ὁ Ἰσοκράτης εἶπεν ἐν τῷ Πανηγυρικῷ· «Καὶ τὸ τῶν Ἑλλήνων ὄνομα πεποίηκεν ἡ πόλις μηκέτι τοῦ γένους ἀλλὰ τῆς διανοίας τεκμήριον εἶναι καὶ μᾶλλον Ἕλληνας καλεῖσθαι τοὺς τῆς παιδεύσεως τῆς ἡμετέρας ἢ τοὺς τῆς κοινῆς φύσεως μετασχόντας». Ἐὰν τοῦτο εἶναι ὀρθῶς εἰρημένον, ὡς ἐγὼ πείθω ἐμαυτόν, τότε τίς ἄλλος δικαιοῦται μᾶλλον τοῦ Κουρτίου νὰ καλῆται Ἕλλην, τοῦ ἀφιερώσαντος τὸν βίον αὐτοῦ σύμπαντα εἰς τὴν Ἑλλάδα, ἧς τὴν τοπογραφίαν καὶ ἱστορίαν ἠρεύνησε καὶ ἐξέθηκεν ἐν συγγράμμασι δοκιμωτάτοις θεωρουμένοις, τοῦ Κουρτίου, οὗ ἡ διάνοια, ἡ ἐκτίμησις τοῦ βίου, ἡ ἰδεώδης τῶν πραγμάτων ἀντίληψις, ἡ χάρις ἡ ἐπανθοῦσα καὶ εἰς τὸν λόγον καὶ εἰς τὰ συγγράμματα αὐτοῦ ὑπομιμνήσκουσιν ἡμᾶς τοὺς καλλίστους τῶν ἡμετέρων προγόνων χρόνους ;

Καὶ διὰ τοῦτο ἡ ἀνέγερσις μνημείου τοῦ Κουρτίου ἐν Πελοποννήσῳ καὶ ἰδίᾳ ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἔνθα κατὰ τοὺς παλαιοὺς χρόνους μόνον εἰς Ἕλληνας δαφνηφόρους συνεχωρεῖτο τοῦτο, πρέπει νὰ θεωρῆται ὡς πρᾶγμα μὴ χρῆζον δικαιολογίας.

Καὶ δὲν ἀποκρύπτομεν τὴν χαρὰν ἡμῶν, διότι πρὸς τῇ ψυχῇ τοῦ Κουρτίου, ἥτις εἶναι Ἑλληνική, ἀπεκτήσαμεν καὶ τὴν εἰκόνα αὐτοῦ ἐν Ἑλλάδι, οὐδέποτε γηράσκουσαν, οὐδέποτε μαραινομένην.

Ἡ εἰκὼν αὕτη ἔστω τοῖς μὲν Γερμανοῖς τρανὴ ἐκδήλωσις τοῦ σεβασμοῦ αὐτῶν πρὸς τὸν ἔξοχον ἀρχαιολόγον καὶ ἱστορικόν, ἡμῖν ὅμως τοῖς Ἕλλησιν εἶναι καί τι ἄλλο, εἶναι ἔκφρασις τῆς ὀφειλομένης ἀγάπης καὶ εὐγνωμοσύνης πρὸς τὸν εὐγενῆ ἄνδρα τὸν ἀγαπήσαντα ὡς ἰδίαν ἑαυτοῦ πατρίδα τὴν Ἑλλάδα, τὸν παραστήσαντα μετ' ἐμβριθείας καὶ χάριτος τὴν ἱστορίαν καὶ τοπογραφίαν αὐτῆς καὶ ὑποβοηθήσαντα ἡμᾶς νὰ γινώσκωμεν καλλίτερον καὶ νὰ ἀγαπῶμεν περισσότερον τὴν πατρίδα ἡμῶν.

Καὶ τοιοῦτοι λόγοι συνήγαγον ἡμᾶς πάντας ἐνθάδε νὰ χαιρετίσωμεν τοὺς Γερμανοὺς ὁμόφρονας ἡμῖν καὶ μετ' αὐτῶν ὡς καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐπιφανῶν ἀνδρῶν τῶν ἄλλων φίλων ἡμῖν ἐθνῶν νὰ πανηγυρίσωμεν συνδεδεμένοι ἐν τῷ πνεύματι τοῦ Ἑλληνισμοῦ τὰ ἀποκαλυπτήρια τῆς προτομῆς τοῦ Κουρτίου ἐν τῷ μουσείῳ τῆς Ὀλυμπίας. Ὁ Κούρτιος δὲν ἀνήκει μόνον εἰς τοὺς Γερμανούς, ἀνήκει καὶ εἰς ἡμᾶς τοὺς Ἕλληνας. Εἴθε τὸ πνεῦμα τοῦ Ἑλληνισμοῦ, ὅπερ διαπνέει καὶ θερμαίνει τοὺς Γερμανούς, νὰ καθιστᾷ αὐτοὺς φίλους θερμοτέρους καὶ τῆς Ἑλλάδος. Τοῦτο θὰ ὠφελήσῃ πάντας ἡμᾶς ἐξ ἴσου. Ὡς πρότυπον δὲ καὶ ὡς εἰσηγητὴς τοιαύτης ἑνώσεως ἀπορρεούσης ἐκ τοῦ γνησίου ἑλληνικοῦ πνεύματος ἔστω ὁ τιμώμενος σήμερον σοφός, οὗ ἡ προτομὴ ἐν Ὀλυμπίᾳ θὰ μαρτυρῇ καθ' ἅπαντας τοὺς ἐπερχομένους χρόνους τὰ Ἑλληνικὰ αὐτοῦ φρονήματα καὶ τὴν ἰδιάζουσαν πρὸς τὴν Ἑλλάδα ἀγάπην.

Μὲ τοιαύτην ἔννοιαν καὶ μὲ τοιαύτην ἐλπίδα προπίνω τῷ σοφῷ καθηγητῇ ἀνακράζων μετὰ πάντων ὑμῶν. Ζήτω ὁ Ἐρνέστος Κούρτιος »

Οἱ Γερμανοὶ ὡς καὶ πάντες οἱ συνδαιτυμόνες ἐπευφήμησαν εἰς τὴν πρόποσιν ταύτην, ὁ δὲ καθηγητὴς τῆς παιδαγωγικῆς ἐν Ἐϊδελβέργῃ Hulig λαμβάνων ἐντεῦθεν ἀφορμὴν ἔπλεξε λαμπρότατον ἐγκώμιον τῆς δυνάμεως τοῦ ἑλληνισμοῦ καὶ πυχήθη οὐ μόνον κατὰ τὸν 19ον καὶ 20ὸν αἰῶνα, ἀλλὰ καὶ καθ' ἅπαντας τοὺς αἰῶνας ἡ ἑλληνικὴ παιδεία νὰ εὑρίσκῃ ὑποδοχὴν καὶ περίθαλψιν ἐν τοῖς σχολείοις τῆς Γερμανίας.

Η ΦΙΛΟΠΑΤΡΙΑ ΕΝ ΤΩι ΔΗΜΟΤΙΚΩι ΣΧΟΛΕΙΩι

Διελεγόμην ἐσχάτως πρὸς τοὺς τροφίμους μας — γράφει ἐν τῷ τελευταίῳ τεύχει τῆς Revue Pédagogique τῶν Παρισίων, διευθυντὴς γαλλικοῦ διδασκαλείου — περὶ τῆς διδασκαλίας τῆς ἱστορίας, τόσον χρησίμου ἐν παντὶ χρόνῳ καὶ τόπῳ, τόσον ἀναγκαίας καὶ ἀπαραιτήτου ἐν τῇ δημοκρατουμένῃ Γαλλίᾳ μας καὶ εἰς ἐποχήν, καθ' ἣν καταρῶνται καὶ πολεμοῦσι τὴν ἰδέαν τῆς πατρίδος. Ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἀναπολῶ ἐπιθεωρητικάς μου ἀναμνήσεις πρὸ δεκαετίας καὶ ἐπιθυμῶ ὅπως οἱ ἡμέτεροι διδάσκαλοι τῆς αὔριον ἐπωφεληθῶσι τὴν πεῖραν τῶν προγενεστέρων των καὶ τοῖς ἀποδείξω ὅτι πατριώτης διδάσκαλος εὑρίσκει τὸ μέσον, ὅπως ἐμπνεύσῃ εἰς τοὺς Γαλλόπαιδας διακαῆ ἔρωτα πρὸς τὴν Γαλλίαν καὶ τὴν ἱστορίαν της.

Μεταξὺ τῶν ἀναμνήσεων τούτων μία ἰδέα μοὶ ἐπέρχεται καὶ ἐξαιτοῦμαι τὴν ἄδειαν νὰ τὴν ἀναφέρω ἐνταῦθα.

Ἦτο φθινόπωρον τοῦ 1884. Ὁ κ. γενικὸς ἐπιθεωρητὴς Καρρέ, διέτρεχεν ἕνα τῶν νομῶν μας. Μοῦ ἐζήτησε νὰ τοῦ ὑποδείξω «ἓν σχολεῖον καὶ ἕνα διδάσκαλον παρουσιάζοντα κάποιαν πρωτοτυπίαν». Εὐτυχῶς δὲν μοὶ ἔλειπε τοιοῦτος.

Τῇ 30 Μαΐου λεπτά τινα μετὰ τὴν ὀγδόην πρωϊνὴν ὥραν ἐφθάσαμεν ὁ κ. Καρρέ, ὁ συνοδεύων αὐτὸν διευθυντὴς τοῦ διδασκαλείου καὶ ἐγὼ ἔμπροσθεν τῆς οἰκίας τοῦ χωρίου Τ. . . . οὗτινος τὸ σχολεῖον τῶν ἀρρένων ἠθέλομεν νὰ ἐπισκεφθῶμεν. Οὐδεὶς ἦτο ἐν τῇ αὐλῇ, διότι ἡ διδασκαλία εἶχεν ἤδη ἀρχίσῃ. Ὁ κ. Καρρὲ ὑψώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τῆς προσόψεως τοῦ κτιρίου παρετήρησε γαλλικὴν σημαίαν. «Μᾶς περιμένουν, μοὶ λέγει ὁ ἐξαίρετος γενικὸς ἐπιθεωρητής· ἴδετε· ὁ διδάσκαλός σας ἐμβῆκεν εἰς ἔξοδα διὰ νὰ μᾶς τιμήσῃ».

Τῷ ἐδήλωσα ὅτι ἦτο ἀδύνατον νὰ μᾶς περιμένουν, ἀφοῦ δὲν εἶχον ὁμιλήσῃ εἰς κανένα περὶ τῆς ἐπισκέψεως, καὶ εἰσήλθομεν.

Ὁ κ. γενικὸς ἐπιθεωρητὴς κατενθουσιάσθη· ζωηρὸν ἐνδιαφέρον ἔδειξεν εἰς ὅλας τὰς ἀσκήσεις καὶ ἐντολῇ αὐτοῦ ἐστάλη εἰς τὸν διδάσκαλον συγχαρητήριον ὑπουργικὸν γράμμα.

Ὁ κ. Καρρὲ δὲν μοὶ ἔκαμε πλέον λόγον περὶ τῆς σημαίας· ἀλλ' ἐγὼ καλῶς γινώσκων τὸν διδάσκαλον ὑπώπτευον νέαν τινὰ ἰδέαν ἐκ μέρους του.

— Λοιπόν, κύριε Χ. . . . τῷ λέγω ἡμέραν τινά, ἐπεριμένετε τὴν ἐπίσκεψίν μας;

— Καθόλου, κύριε ἐπιθεωρητά.

— Ἀλήθεια ; Τί ἐσήμαινε λοιπὸν ἡ σημαία ἐπάνω εἰς τὴν μεγάλην θύραν ;

— Δὲν ἠξεύρετε ἦτο ἡ 30 Μαΐου;

— Ἡ 30 Μαΐου καὶ τί ;

— Ναί, ἡ 30 Μαΐου, καὶ ἂν εἴδετε καλῶς, θὰ παρετηρήσατε ὅτι ἡ σημαία ἦτο μεσίστιος καὶ περιβεβλημένη μὲ μαύρην ταινίαν.

— Διατί ;

— Διότι ἦτο ἡ ἐπέτειος τοῦ θανάτου τῆς Ἰωάννας, τῆς Αὐρηλιανῆς παρθένου.

Ἐνόησα· ἀλλ' ἐξηκολούθησα τὰς ἐρωτήσεις μου καὶ ὁ γενναῖος διδάσκαλος, ὁ λαμπρὸς οὗτος Γάλλος μοὶ ἐξήγησε ὅτι ἡ σημαία ἀνηρτᾶτο προνοίᾳ αὐτοῦ ὑπεράνω τῆς θύρας τοῦ σχολείου καθ' ὅλας τὰς σπουδαίας χρονολογίας τῆς ἱστορίας μας. Καὶ προκειμένου μὲν περὶ ἐνδόξων ἀναμνήσεων ἡ σημαία ἐκυμάτιζεν ὑπερηφάνως, τοὐναντίον δὲ περὶ ἀτυχῶν γεγονότων ἀνηρτᾶτο μεσίστιος φέρουσα μέλαινα ταινίαν.

Ἐκ τούτων ὁ' ὁρμώμενος ὁ κ. Χ. . . . συνέλαβε τὴν ἰδέαν νὰ ἐπιγράψῃ ἐπὶ τῶν τοίχων τῆς παραδόσεως δι' ὡραίων ἐρυθρῶν γραμμάτων τὰς ἐνδόξους χρονολογίας τῆς γαλλικῆς ἱστορίας καὶ παραπλεύρως ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἐπιπέδου διὰ μαύρων γραμμάτων τὰς ἀποφράδας ἡμέρας κλ. κλ.

Δὲν ῥίπτω τὴν ἰδέαν του εἰς τὴν δημοσιότητα ὡς μεγαλοφυΐαν· μόνον οἱ ἐμπνεόμενοι καὶ ζωογονούμενοι ὑπὸ παρομοίας πίστεως δύνανται νὰ τὴν θέσωσιν ἐν ἐνεργείᾳ· ἀλλ' ὅ,τι δύναμαι νὰ βεβαιώσω εἶναι ὅτι οἱ παῖδες τοῦ χωρίου τούτου ἐγίνωσκον θαυμασίως τὴν ἱστορίαν μας, ὅτι δι' αὐτοὺς ἡ πατρὶς δὲν ἦτο ματαία, ἀφῃρημένη ἔννοια, ὅτι εἶχον ἐμπνευσθῇ τὴν φιλοπατρίαν καὶ θερμανθῇ εἰς ὕψιστον βαθμὸν ὅτι ἐν τῷ σχολείῳ τούτῳ ὑπῆρχε, **ψυχή**, καὶ ὅτι ἡ ἀγωγὴ ἐν αὐτῷ ἦτο ἀληθῶς ἐθνική.

Πολλάκις ἔκτοτε ἐσκέφθην περὶ τῆς ἀνάγκης καὶ τῶν μέσων τῆς ἀναπτύξεως τοῦ πατριωτικοῦ αἰσθήματος· μοὶ ἐφάνη δὲ πάντοτε ὅτι ὁ μετριόφρων διδάσκαλος ἔχει λύσιν τὸ πρόβλημα θαυμασίως. Ἡ γαλλικὴ σημαία σύντροφος πάσης ἡμετέρας δόξης καὶ παντὸς ἐθνικοῦ πένθους· εὐλαβὲς μνημόσυνον τῶν κυριωτάτων γεγονότων τῆς ἱστορίας μας, ὁποῖον ἀποτέλεσμα δύναται νὰ παραγάγῃ ἐπὶ τῶν παίδων συνοδευομένη ὑπὸ θερμοῦ καὶ ἐπαγωγοῦ λόγου ἐνθουσιῶντος καὶ φιλοπάτριδος διδασκάλου ! Ἀλλ' ἰδού ! Τίς θὰ παρασκευάσῃ τοιούτους διδασκάλους διὰ τὴν πατρίδα ; Ποῦ θὰ ἀναφθῇ ἡ ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον ἀναγκαία αὕτη φλόξ ; Ἡ ἀπάντησις εἶναι ὑπὸ τὴν γραφίδα μου, ὡς καὶ ἐπὶ πάντων τῶν χειλέων : Ὁπόσον εὐγενὲς τὸ καθῆκον τῶν Διδασκαλείων καὶ ὁπόση μεγάλη ἡ ὑπὲρ αὐτῶν μέριμνα καὶ φροντίς ! . . . . Ἀλλὰ καὶ ὁποία εὐθύνη !

Ἐν Καίρῳ Σ. Χ.

ΠΑΙΔΙΑΙ ΠΑΡ' ΗΜΙΝ

ΥΠΟ

ΓΡ. ΛΟΥΚΑ

(Συνέχεια ἰδὲ προηγούμενον φύλλον)

Τόπι τὸ κρυφτό.

Οἱ παῖκται κατὰ πρῶτον κάμνουσι κύκλον διὰ χίθων μέγαν· ἔπειτα χωρίζονται εἰς δύο ἀντίθετα μέρη καὶ ῥίπτουσι λαχνόν, ἵνα δειχθῇ πότερον τῶν μερῶν θέλει καταλάβῃ τὴν ἐντὸς τοῦ κύκλου θέσιν. Τούτου γενομένου τὸ ἕτερον μέρος πηγαίνει εἰς θέσιν κρυφίαν, ἔνθα δίδεται τὸ τόπι εἴς τινα τῶν συντρόφων· ἀμέσως τότε ἐξέρχονται ἅπαντες τὴν χεῖρα ἔχοντες ἐν τῷ κόλπῳ ἢ τῷ θυλακίῳ καὶ φοβερίζοντες περιτριγυρίζουσι τοὺς ἐν τῷ κύκλῳ, οἵτινες τρέχουσιν ἔνθεν κἀκεῖθεν προφυλαττόμενοι. Δοθείσης δὲ εὐκαιρίας ὁ ἔχων τὸ τόπι σκοπεύει κατά τινος ἐν τῷ κύκλῳ, ὃς ἐξέρχεται τοῦ κύκλου ἂν κτυπηθῇ, ἄλλως παύεται ὁ βαλών. Τοῦτο γίνεται μέχρις ὅτου ἢ ὅλοι κτυπηθῶσιν, ὁπότε θεωροῦνται ἡττημένοι ἢ κατορθώσωσι νὰ δειχθῶσι νικηταὶ παύοντες τοὺς ἀποτυγχάνοντας σκοπευτάς. Βραβεῖον δὲ τῆς τοιαύτης παιδιᾶς ἐστί, νὰ φέρωσιν οἱ ἡττημένοι ἐπὶ τῶν νώτων τοὺς νικητὰς ἀπὸ ὡρισμένου σημείου ἢ τὸ κραυγάζειν μετὰ χαρᾶς ἐνικήσαμεν.

Ὁ τυφλοπάνος.

Πήγνυται πάσσαλος ἐν τῇ γῇ, ἐξ αὐτοῦ δὲ δένεται σχοινίον χονδρὸν καὶ μακρὸν κατὰ τὸ μέσον, τὰ ἄκρα τοῦ ὁποίου κρατεῖ ἑκάτερος τῶν παικτῶν. Ἐκ τούτων ὁ μὲν εἷς κρατεῖ λωρίον ἢ μαντῆλι χονδρὸν πρὸς κτύπημα, ὁ δ' ἕτερος δύο λίθους, οὓς κρούει, ἵνα ἐννοῇ αὐτὸν ὁ διώκων, διότι ἀμφότεροι ἔχουσι τοὺς ὀφθαλμοὺς κεκαλυμμένους διὰ μαντηλίου. Τώρα πᾶς τις ἐννοεῖ ὁποίαν τέρψιν αἰσθάνονται οἱ θεαταὶ βλέποντες τοὺς παίκτας πλησίον ἀλλήλων, ἀλλ' οὐδόλως περὶ τούτου γινώσκοντάς τι· κρούει τοὺς λίθους ὁ φεύγων, νομίζων μακρὰν τὸν διώκοντα, ἀλλ' αἰσθάνεται σκληρῶς τὸν κτύπον τοῦ τυφλοῦ διὰ τοῦ μαντηλίου ἐπὶ τῆς ῥάχεώς του, ἐπὶ κεφαλῆς του κτλ. Φεύγει λοιπὸν καὶ προσπαθεῖ διὰ τοῦ ἐλαφροβαδίσματος νὰ διαφύγῃ ἀπὸ τὰς χεῖρας τοῦ διώκοντος. Στέκει, ἀκροᾶται τοὺς λίθους καὶ φεύγει ἐκ τοῦ τόπου ὅπου ἠκούσθη ὁ κρότος, ἐν ᾧ ὁ διώκων τρέχων κατὰ τύχην πρὸς τὴν αὐτὴν διεύθυνσιν συγκρούεται πρὸς αὐτὸν ἐνίοτε τόσον σκληρῶς, ὥστε καὶ αἷμα ἐκ τῆς ῥινὸς ῥέει· ἀλλ' ὁ διώκων ἐπωφελούμενος ἐκ τῆς περιστάσεως κτυπᾷ τὸν φεύγοντα αἰσθανόμενος χαρὰν μεγάλην, ἅμα δὲ καὶ προξενεῖ ἄφθονον τοῖς θεαταῖς τὸν γέλωτα.

Τὸ πέρα—δῶθεν.

Οἱ παῖκται λαμβάνουσι θέσιν ἀπέναντι ἀλλήλων εἰς ἀπόστασιν 15 — 20 βημάτων, ἔπειτα διὰ κλήρου ὁρίζεται πότερον τῶν μερῶν θὰ κύψῃ. Τούτου γενομένου στρέφει τις τὰ νῶτα, ἵνα ἐπὶ τούτων ἀνέλθῃ ὁ ἀντίθετός του διὰ πηδήματος λαμβάνων φορὰν 15 βημάτων· ἐπιτυχέστερον καὶ συμφορώτερον εἶναι, ἐὰν ἀνέλθῃ ἐπὶ τῶν ὤμων. Τότε ἀντιστρέφει τὰ νῶτα ὁ κύπτων ἐπὶ τῶν ὤμων ἔχων τὸν ἀναβάτην, ὅστις ὑψοῖ τὰς χεῖρας καὶ φωνάζει νὰ τῷ ῥίψουν τὸ τόπι, ὅπερ ἂν δυνηθῇ νὰ συλλάβῃ κραυγάζει μετὰ χαρᾶς νὰ ἔλθωσιν οἱ ἑταῖροι καὶ ἱππεύσῃ ὁ καθεὶς τὸν σύντροφόν του· οὕτω δὲ φέρονται εἰς τὸ μέρος των, ὅπου ἀφίνουσι τοὺς ὄνους αὐτοὶ λαμβάνοντες τὴν θέσιν τούτων. Ἐὰν ὅμως καθ' ἣν στιγμὴν ῥίπτεται τὸ τόπι δυνηθῇ τις τῶν ἀντιθέτων νὰ τὸ συλλάβῃ πρὶν ἔλθῃ εἰς τὰς χεῖρας τοῦ ἀναβάτου, τότε οἱ κύπτοντος καλοῦσι τοὺς ἀντιθέτους, ἵνα τάχιστα φέρωσιν αὐτοὺς ἐπὶ τῶν νώτων εἰς τὴν ἑαυτῶν θέσιν. Ὁποῖαι δὲ φράσεις καὶ εἰρωνεῖαι λέγονται κατὰ τῶν ὄνων, πῶς τοὺς μεταχειρίζονται μέχρις ὅτου φθάσωσιν εἰς τὴν θέσιν, τοῦτο εἶναι ἴδιον τῆς ἑλληνικῆς φυλῆς κεκτημένης πνευματικὴν ἐπιδεξιότητα καὶ εὐστροφίαν οὐ τὴν τυχοῦσαν.

Τὸ παιγνίδιον ἐξακολουθεῖ οὕτω μέχρις ὅτου κύψωσιν ἅπαντες τοῦ ἑνὸς μέρους ἔπειτα τοῦ ἄλλου μέρους καὶ οὕτως καθεξῆς μέχρι καμάτου.

(Περιγραφὴ ἄλλων ἄλλοτε).

Ἔγραφον κατὰ τὰς ἑορτὰς τοῦ Πάσχα τοῦ ἔτους 1892.

ΑΚΑΔΗΜΑΪΚΟΝ ΔΙΔΑΣΚΑΛΕΙΟΝ

Ἐν Λονδίνῳ ἱδρύθη πρὸς παιδαγωγικὴν μόρφωσιν τῶν καθηγητῶν τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως ἀνώτερον Διδασκαλεῖον, οὗ διευθυντὴς διωρίσθη ὁ Findlay ἐν Ἰένῃ τῆς Γερμανίας τὰ παιδαγωγικὰ σπουδάσας. Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ὁ Γερμανὸς καθηγητὴς τῆς Παιδαγωγικῆς τοῦ Πανεπιστημίου Ἰένης κ. Rein ἐν Ὀξφόρδῃ διατρίβων ὡμίλησεν ἐνώπιον πολλῶν ἐπιστημόνων περὶ τῆς ἀνάγκης τοιούτων σχολείων καὶ οἱ πρακτικοὶ Ἄγγλοι ἐφήρμωσαν τοῦτο εὐθύς. Παρ' ἡμῖν ὅμως, εἰ καὶ ἡ ἀνάγκη ἐπιτακτικῶς ἀπαιτεῖ τοῦτο, εἰ καὶ εὐγλώττως τὸ ζήτημα τοῦτο ἀνεπτύχθη ἐν τῇ παρ' ἡμῖν ἐπιστημονικῇ ἑταιρείᾳ, ἐν τούτοις οὐδὲν μέχρι τοῦδε ἐγένετο. Ἂς ἐλπίσωμεν ὅτι θὰ θεραπεύσῃ τοιαύτην ἀνάγκην ἡ νέα Κυβέρνησις. Ἡ ἵδρυσις ἕδρας παιδαγωγικῆς ἐν τῷ Πανεπιστημίῳ εἶναι ἡ προϋπόθεσις πάσης διορθώσεως τῆς μέσης Ἐκπαιδεύσεως.

ἐκ τοῦ τυπογραφείου τῶν καταστημάτων ΑΝΕΣΤΗΚΩΝΣΤΑΤΙΝΙΔΟΥ 5 189—3491.